Матур юбилее алдыннан хезмәт ветераны, Кvгеш (Акчеево) авылында яшәvче хормәтле хатын-кызга, Нурия Усман кызы Утешева - Шехмаметьевага, Ельники районы ветераннар советы рәисе Александр Федорович Горшенин тантаналы шартларда «Сугыш балалары» медален тапшырды.
Александр Федорович юбилярга розалар бәйләмен бvләк итте һәм: «Хормәтле Нурия Усмановна! Кvнелегездә чәчәк атсын! Язгы бәйрәмнәрдә генә тvгел, ә гаиләнне тулыландырып, оныкчыклар барлыкка килv белән дә. Нурия Усмановна, Сез катлаулы тормыш юлын vттегез дип беләм.

Районнын чәчәк атуына кvп коч һәм сәламәтлек бирдегез, искиткеч балалар vстердегез - барысы очен зур рәхмәт сезгә! Сәламәтлек һәм озын гомер телим. Сугышнын беренче елында туган кеше буларак, тор мышнын ачысын-точесен татыгын кеше буларак, якыннарыгызга беркайчан да сез кvргәннәрне кvрмәсеннәр дип телим. Ихластан Сезгә һәм гаиләгезгә тынычлык, иминлек һәм рәхәт тормыш телим».
Нурия Усман кызынын улы Шамиль Утешевнын: «Әнигә елына, ким дигәндә, 365 тапкыр шалтыратам. Башкача тынычлык булмаячак. Ә әнинен кvнеле безнен очен ничек яна!». Олкән Адилә очен дә, кече Шамиль очен дә, оныклары очен дә жаны тынгы кvрми. Ул, гомумән, башка кешеләр очен яши - туганнары һәм якын кешеләре очен яшәргә кvнеккән; башкалар очен vзен корбан итvгә кvнеккән.
Нурия Усман кызы 1941 елнын 13 мартында Акчеево авылында туа. Әтисе - Усман Айзатулла улы Шехмаметьев Боек Ватан сугышы башлангач фронтка алына, кызы доньяга килvен кvрми дә кала. «Сугыш елларын хәтерләмим, бик кечкенә идем бит»,- ди Нурия Усмановна. Әмма кеше шулай жайланган ки, ин кочле хис-кичерешләрне vзен анлый башлагачтан алып гомер буе истә тота. «Ачлыкны, vзәк озгеч салкынны, хәвефле вакытны онытып буламы? - ди ул. - Мина 4 яшь иде, әмма кыш буе салкыннан качып мич башында утырганымны хәтерлим. Оскә киярлек нормальный кием-салым һәм аяк киеме булмады. Утын урынына киптерелгән сыер лепешкалары ягылды. Оебез салам белән капланган тvбәле бик кечкенә иде. Урамга бvреләр аркасында чыгарга да курыктык, бәлкем, алар белән кvбрәк куркыталар гы на иде. Ин авыр сынауларнын берсе - ризык

юклыгы. Балачакта бvгенге тәм-томнын нәрсә икәнен дә белмәдем. Әни бераз чын ипи әзерләгәндә, мина аны чәй эчкәндә бирә иде ... тоз сибеп. Ул шикәрдән дә татлырак тоелды шул вакыт һәм шулай чәй эчә идем».
Нуриянен әтисе, Усман Айзатулла улы, Боек Ватан сугышында Берлинга кадәр барып житә. Жинv житv белән, Ватанны азат итvчеләр авылга кайта башлый. Котеп алынган хатыннарынын, балаларынын, әниләренен шатлыклары кvп булды шул вакыт, әмма конкvреш жинеллеге шунда ук барлыкка килмәде. Кечкенә Нурия 10 яшьтән мич ягып, сыерларны ашаткан. Коедан суны коянтә белән ташыган. Олкәннәр ана: «Икешәр авыр чиләк алып кайтма, гәvдән кәкрәер!». Тик кыз тынламый, vзенә йокләнгән эшне тизрәк башкарасы килгән.
Әнисе, Айшә Зобәир кызы, кызына бик ук ягымлы булмаган – ул ин олылары бит. Сугыштан сон туган кечкенә улларына зур игътибар биргән. Кызын тегермәнгә ашлык тарттырырга жибәрә торган булган. Ә тегермән - жерноваларда, кулда әйләндерелгән. Кызчыкнын мондый авыр эшне башкарырга коч-куәте житмәгән. «Мин булдыра алмадым», - дип кайткач зарлана әнисенә Нурия. Әнисе исә, кире борып жибәргәндә: «Бар, бар, кушкан эшне башкарып кил», - дип торган. Игелек ле кешеләр ашлыкны тегермәндә тарттырырга ярдәм итә торганнар Нуриягә. Һәм шуннан ул оенә шатланып кайткан.
Язма героебызнын әти-әниләре «СССР нын 50 еллыгы» колхозында эшләгәннәр. Әтисе атларда солярка ташыган. Әнисе торле эшләрдә эшләгән. Нурия Усман кызы 12 яшендә шул ук колхозда эшли башлый. Урып-жыю вакытында бортеклеләрне чылбырлар белән суктырган, ашлыктан корпәне-мякинаны аерган, киндерне суга батырыган, эшкәрткән, аннан сон солге суккан. Үзен vзе киендергән: шарфлар, кофтлар, оекбашлар бәйләгән. Мәктәпне 5 сыйныфтан сон калдырырга туры килгән ана. Эштән кайткач, ой хужалыгындагы хезмәткә керешкән. Кичләрен лампаны алып, мич башына менеп, жептән киемнәр бәйләгән. Кыскасы, укырга вакыты булмаган.
Авылдашлары юкка гына кызнын авырларны кvтәрмәве турында кисәтмәгән; умыртка баганасынын кочле кәкрәюе кvренә башлый. Әти-әниләре Ленинградка табиблар янына алып барганнар. Тикшерvдән сон табиб: «Операция кирәк тvгел, ди. - Сезнен кызыгызга авыр эшләргә, кvтәрергә ярамый; вакыт узу белән барысы да нормальләшер». Тик ойгә кайткач, Нурия Усман кызы колхозга сыер савучы булып урнаша. Фермада хезмәтнен ботен торләрен кул белән диярлек эшли булалар шул вакыт; терлекләргә азык салырга, аларны су ташып эчерергә... Кул белән ук тирес чистартылган. Терлекләрнен аяк астыннандагыларын чиләкләр яки тазлар белән чыгарганнар. Анын торкемендә 36 баш сыер булган. Шул ук вакытта кайберләренен 18 баш кына сыер сауган.
Һәр сыерны кулдан сауганнар бит. Нурия Усман кызынын авыр хезмәттән куллары шешкән. Тик кыз бирешмәгән. Анын тырышлыгын һәм хезмәт соючәнлеген бушка vтми; Н.У.Шехметьева һәрвакыт алдынгылар сафында була, житәкчеләрдән Рәхмәт хатлары ала.
Бу искиткеч ачык йозле, бvгенге кондә дә хезмәт соючән хатын-кызнын киявгә чыгуы да тормышында ин жинелләрдән тvгел иде бит. Тәкъдимне кvрше Ликенье авылында яшәvче Рашид Камиль улы Утешев ясаган. Ире артыннан барырга, фермадагы эшен дә калдырырга кирәк иде. Колхоз рәисе Н.И.Серегин болай ди: «Нурия, мондый карар кабул итәр алдыннан уйла. Мина калса, егет сина лаек тvгел. Шебутной, эчәргә дә ярата. Кал, без сина колхоздан йорт салырбыз».
Тынламаган. 1968 елда киявгә чыккан. Агымдагы елнын 9 маенда әти-әни ләрнен йорты

яна. Яшь Утешевлар Калининград ол-кәсенә китәләр. Минино бистәсендә авыл хужалыгы предприятиесенә эшкә урнашалар. Ул - тракторчы, ә Нурия Усман кызы ферма модире булып урнашалар. 1969 елда кызы Адилә туа. Әмма менә дигән сабыйнын доньяга килvе никахларын беркетмәгән. Киленен яратып бетермәгән кайнанасы аларга килеп утка май гына сала. Улы эчәргә һәм хатын-кызга кул кvтәрергә каршы тvгеллеген белеп, ул ызгыш-талаш ости. Шуннан сон Утешевлар Ликеньега кvчеп киләләр. Әмма хәл тозәлми. Юкка-барга хатынын гаепләvләр; я алай тvгел, я болай тvгел... Эчкән икән кулын тидерә, ойдән кvзе кая кvргән, шунда йогерергә туры килгән яшь хатынына. 1972 елда улы Шамиль туа. Тик улынын барлыкка килvе дә иренен зур холкын тозәтми. Нурия Усман кызы әти-әнисе янына йогерә. Кайнанасы шундый вакытларда да туктатмаган, киресенчә: «Әгәр vтерсә, vзегезгә пеняйте», - дия торган булган.
Нурия Усман кызы янә сыер савучы булып урнаша. Ярым жимерек ой сатып ала, анын астына фундамент сала. Иреннән киткәндә бары тик балаларын гына алып чыгып китә. Чынаяклардан, кашыклардан башлап vзе барысын да жыйган. Тырышлыгы аркасында «балаларын аяк остенә бастыра». Тиздән кызы һәм улы ярдәмчеләр булып vсәләр. Фермада булышалар. Н.У.Утешева, сәламәтлеге буенча, колхоз идарәсендә техничка булып эшли башлагач, кызы Адилә әнисе белән кичләрен идәннәрне юарга йори.
«Иремә усаллык тотмыйм, - ди Нурия Усмановна. - Киресенчә, ул минем язмышымда булганы очен рәхмәтле. Мин бит анын белән тормышымнын бәхетен тәшкил итvче ике бала таптым. Рашид инде кvптән бакыйлыкка кvчте, ә мин ана авыр туфрагы жинел булсын, дип теләкләр телим. Кызымны һәм улымны бvләк иткән очен рәхмәтлемен. Адилә дә, Шамиль дә аны vз догаларында искә алырга онытмыйлар».
Бvген Адилә белән Шамиль Мәскәvдә яши. Н.У.Утешеванын кызы СПТУда мастер булып эшли. Коллективта һәм студентлар арасында зур ихтирам казанган. Нурия Усман кызы Раис киявен ярата, аны туган улы дип саный. Раис Афганстанда хәрби хезмәт vткән, орден иясе булган. Жаваплы һәм житди, ул гаилә очен ышанычлы терәк. Аларнын уллары Эльдар (26 яшь) һәм икенче сыйныфта укучы кызлары Ләйсән бар. Нурия Усман кызынын кызы һәм улы гаиләләре интернациональ. Оныгы Эльдар рус кызы Сашенькага ойләнгән. Н.У.Утешева канәгать. Александраны татар теленә тәржемә иткәндә анын тезкасына әйләнә, Нурия була.
Шамиль улынын язмышы бик бәхетле килеп чыга. Анын хатыны – рус милләтле Наташа. Шамиль анын белән мәктәп эскәмиясеннән дус булган. Гаилә коруга аларны зур мәхәббәт алып килгән. Аларнын оч балалары. Олкәннәре – Борис, аннары - Эльвира, кечкенәләре – Ясмин. Кече оныгы vз исемен аклый. Ул олкән яшьтәге ханымнын кvнелендә чәчәк ата. Бу - Утешевларнын ботен зур гаиләсенен шатлыгы. Нурия Усман кызы рус киленен дә ярата. Югыйсә, әнием - кызым дип алар бер-берсенә морәжәгать итә.

Наилә НАСЫРОВА
«Ельниковская трибуна» материалына таянып эзерлэде